

17

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
NAMANGAN TO'QIMACHILIK SANOATI INSTITUTI**

"TASDIQLAYMAN"



Namangan to'qimachilik sanoati
instituti rektori

Q.M. Xoliqov

2024 yil "28" 08

**TEXNOLOGIK JIHOZLARGA XIZMAT KO'RSATISH
TEXNIKA VA TEXNOLOGIYASI**

FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi	700000	– Muhandislik, ishlov berish va qurilish Sohalari
Ta'lim sohasi	720000	– Ishlab chiqarish va ishlov berish sohalari
Ta'lim yo'nalishi	60721400	– Yengil sanoat texnologiyalari va jihozlari (xizmat ko'rsatish texnikasi va texnologiyasi)

Namangan – 2024

Fan/modul kodi TJXKTT20025		O'quv yili 2024-2025 2025-2026	Semestr 6,7	ECTS - Kreditlar 6-semestr: 6 7-semestr: 6	
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 6	
1.	Fanning nomi		Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Texnologik jihozlarga xizmat ko'rsatish texnika va texnologiyasi		180	180	360
2.	I. Fanning mazmuni: O'quv fanning dolzarbligi va oliy kasbiy ta'limdagi o'rni Ushbu fan to'qimachilik, tikuvchilik, yengil va paxta tozalash sanoati texnologik mashinalari va jihozlarini ishlab chiqarish hamda xizmat ko'rsatish korxonalarida amalga oshiriladigan ta'mirlash ishlarida qo'llaniladigan jarayonlar, texnologik vositalar tasnifi ularning tuzilishi, fan tarixi va rivojining tendensiyasi, istiqboli va xududiy muammolarning ta'mirlash sohasida ishlatiladigan vositalarni istiqboliga ta'siri masalalarini, ularning kelib chiqish sabalari va kamaytirish usullari doirasida zaruriy tushuncha, bilimlar va ko'nikmalarni shakllantirish bo'yicha talabalarni zarur bo'lgan bilimlar bilan ta'minlashdir. “Texnologik jihozlarga xizmat ko'rsatish texnika va texnologiyasi” fani ixtisoslik fanlar blokiga kiritilgan kurs hisoblanib, 3-4-kurslarda o'qitilishi maqsadga muvofiq. “Texnologik jihozlarga xizmat ko'rsatish texnika va texnologiyasi” fani ixtisoslik fanlar turkumiga kiradi, boshqa matematik va tabiiy (oliy matematika, fizika, nazariy mexanika, kimyo), umumkasbiy (mashina detallari, mashina va mexanizmlar nazariyasi, metrologiya, standartlashtirish va sertifikatlashtirish asoslari, konstruksion materiallar texnologiyasi, tribotexnika asoslari va boshqalar), ixtisoslik (servisdagi jarayonlarini loyihalash, tarmoq mashinalari puxtaligi, va h.,k.) fanlari bilan o'zaro bog'liqligi va uslubiy jihatdan uzviy ketma-ketligi mavjud. II. O'quv fanining maqsadi va vazifasi Fanning maqsadi - talabalarga to'qimachilik, yengil va paxta tozalash sanoati korxonalariga jihozlarga xizmat ko'rsatishda qo'llaniladigan texnika va texnologiyalarini o'rgatish hamda ularni amaliyotda tatbiq etish ko'nikmasini hosil qilishdan iborat. Fanning vazifasi - ushbu maqsadga erishish uchun fan talabalarni nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, servis xizmatida sanoat yo'nalishiga qarab				

ishlatiladigan asbob-uskunalar va moslamalarga amaliy yondashuv hamda ilmiy dunyoqarashni shakllantirish vazifalarini bajaradi.

Fan bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga qo'yidagi talablar qo'yiladi. **Talaba:**

- servis xizmatini tashkil qilish usullari, servis xujjatlarini tuzilishi, jihozlarni tamirlashni rejalashtirish va tashkil qilish, texnologik jihozlarni ta'mirlashda va ularga texnik xizmat ko'rsatishda dashtabki holatlar to'g'risida *tasawurga ega bo'lishi*;

- hozirgi zamon diagnostikasi, asbob uskanalari, jihozlarga servis xizmati ko'rsatishda ularni ishdan chiqishini tahlili va tiklashni yangi texnologik usullarini, ularning turlari, qo'llash usullari, servis xizmati sifatini nazorat qilishni *bilishi va ulardan foydalana olishi*;

- servis jizmatida sanoat yo'nalishiga qarab ishlatiladigan asbob-uskunalar moslamalarni ishlatish, servis xizmati sifatini oshiruvchi asboblari, moslamalar, servis xizmatida yuk ko'taruvchi, tashuvchi moslamalar, konveyerlar, elevatorlar xizmatini qo'llash *ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak*;

III. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiiylar

1. Paxta tozalash korxonasi asosiy bo'limlarining ishlab chiqarish dasturini tuzish va hisoblash
2. Xom ashyoning sifatiga qarab paxta tozalash korxonasining tozalash rejasini tuzish
3. Servis xizmat ko'rsatishda quritish barabanlarini texnik xarakteristikalarini va ulardagi nosozliklarini bartaraf etish usullari
4. Xizmat ko'rsatishda paxtani ifloslardan tozalagichlarning konstruksiyasini o'rganish va ulardagi nosozliklarni bartaraf etish usullari
5. Chigitli paxtadan yirik iflosliklarni tozalash uskunasiida arrasimon barabandan paxtani ajratib oluvchi cho'tkali baraban asosiy ko'rsatkichlarini hisobi
6. Arrali silindr tishlaridan tolani havo yordamida ajratish uchun jinlar va linterlar qatoriga vintelyator tanlash
7. Paxtani jinlash texnologiyasini o'rganish va nosozliklarni bartaraf etish usullari.
8. Xizmat ko'rsatishda valikli jinlash texnologiyasini o'rganish va undagi nosozliklarni bartaraf etish usullari
9. Arrali jinlarni arrali tsilindr valini hisobi
10. Xizmat ko'rsatishda paxta tolasini tozalash texnologiyasini o'rganish va undagi nosozliklarni bartaraf etish usullari
11. Xizmat ko'rsatishda 5 lp va 6 lp linterlarning texnologiyasini o'rganish va

- undagi nosozliklarni bartaraf etish usullari
12. Tolali maxsulotlarni toylashda pressning ish unumdorligini hisoblash
 13. Arra tishlarini charxlash uskunasi nosozliklarini o'rganish
 14. Arraga yangi tish chiqarish uskunalarini o'rganish
 15. Arra tishlari silliqlash uskunalarini o'rganish
 16. Xizmat ko'rsatishda pitalash mashinasini asosiy mexanizmlarini ta'mirlash yo'llari
 17. Pitalash mashinalarida xizmat ko'rsatish usullari
 18. Tarash mashinasining ishchi organlarini tamirlash texnologiyasi.
 19. Tarash mashinasini qabul qiluvchi barabanini tishli garniturasini almashtirish jarayonini o'rganish
 20. Yigirish mashinalarini taranglovchi rolik va yurituvchi barabanlarini ishlash jarayonini o'rganish va ularga xizmat ko'rsatish
 21. Urchuq tasmasini o'lchash, kesish va birlashtirish jarayonlari. Urchuqlarni ta'mirlashni va moylashni tashkil qilish
 22. Rogulkalarni ta'mirlash jarayonini o'rganish
 23. Yigirish mashinalarini halqalarini tozalashni, jilvirlashni va tiklashni amalga oshirish jarayonlari
 24. Yigiruv mashinalari urchug'larini yog'ini almashtirish moslamasini tuzilishi bilan amalda tanishish
 25. Tikuv mashinalari va jihozlarini ishlab chiqaruvchi firma va korxonalar
 26. Moki baxyaqatori xosil qiluvchi mashinalar texnologik jarayonlarini o'rganish
 27. Nuqson topish-o'lchash mashinalari
 28. Zamonaviy avtomat to'shash mashinalari
 29. Bichuv tsexining mashina va uskunalar
 30. Qo'lda boshqarilib to'shamani qirquvchi va kesib bo'laklarga bo'luvchi mashinalar
 31. Lentali statsionar to'shamalarni qirqish va kesib bo'laklarga bo'lish mashinalari
 32. Keng imkoniyatli tikuv mashinalarini igna mexanizmlari
 33. Tikuv mashinalarini ip tortgich mexanizmlarini konstruksiyasi
 34. Tikuv mashinalarini moki mexanizmlari
 35. Mashinalarni buyumni surish mexanizmlarini o'rganish
 36. Tikuv mashinalarining yordamchi mexanizmlari
 37. Bir ipli zanjirli bahyaqatorlar hosil qiluvchi mashinalar
 38. Ikki ipli zanjirli chok hosil qilib buyumlarni tikuvchi va qavuvchi mashinalar
 39. Siniq chok hosil qilib tikuvchi mashinalar
 40. Yo'rmalash va tikib yo'rmalash mashinalar

41. Yashirin bahyaqatorlar hosil qilib tikuvchi mashinalar
42. Puxtalash avtomat va yarim avtomatlari
43. Tugma tikish va qadash yarim avtomatlari
44. Izma ochish avtomatlari va yarim avtomatlari
45. Kashta tikish mashinalari va yarim avtomatlari
46. Yassi chok hosil qilib tikuvchi mashinalar va yarim avtomatlar
47. Tikuv-trikotaj kiyim detallariga ishlov berish avtomat va yarim avtomatlari
48. Tikuv buyumlariga issiqlik va namlik bilan ishlov beruvchi jihozlar

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim bo'yicha tavsiya etiladigan mavzular:

1. Qotirish birikmalari va ularni turlari.
2. Gayka va boltlarning tayanch yuzalari.
3. Birikmalarni silkishga qarshi mustaxkamligi.
4. Birikmalarda bolt va gaykalarga ajratilgan yuzalar.
5. Salnik sistemalari, birikmalar turlari.
6. Birikmalarni qotirish usullari.
7. Birikmalar siqilish kuchini nazorat qilish turlari.
8. Pressli birikmalar, moslamalar va kuzatish usullari.
9. Moylash usullari vamoylash materiallari
10. Mahsulotni texnologik jarayon tizimi bo'ylab transportirovka usullari va sistemalariga servis xizmati.
11. Blokklar, polistpaslar va barabanlar, monorelsli transport tizimlari.
12. Konveyrlar tanlash, loyihalash, pnevmatik transport vositalari.
13. Paxta tozalash mashinalarini texnika va texnologiyasining asosiy yo'nalishi.
14. To'qimachilik mashinalarini texnik xizmat ko'rsatish, tayyorlov, tarash, yigirish, o'rash mashinalari misolida servis masalalari.
15. Tarash mashinasining ishchi qismlarini ta'mirlash jarayoni.
16. Tarash mashinasini qabul qiluvchi barabanini tishli garniturasini almashtirish jarayoni.
17. Halqali yigirish mashinalarida ipni uzilish va sifatini nazorat qilish jarayoni.
18. Pnevмомexanik ip yigirish mashinalarida yigirilgan ipni nuqsonlarini tahlil qilish.
19. O'zbekiston to'qimachilik korxonalarning assortimentlari bilan tanishish.
20. Turli xil assortimentdagi to'qimachilik iplarning ishlatilishi.
21. To'qimachilik korxonalarida pishitilgan iplarni ishlab chiqarish tajribalari.
22. Ishlatiladigan tikuv iplarining assortimentlari ishlab chiqarish

texnologiyasi.

23. Turli korxonalarda tayyorlangan tikuv iplarning afzallik va kamchiliklari.

24. Iplarni tugunsiz ulash texnologiyasining afzallik va kamchiliklari.

25. To'qimachilik korxonalarida iplarning rang ko'rsatkichlarini baholash usullari.

26. To'qimachilik korxonalarining chiqindilarning qayta ishlash uskunalari, texnika va texnologiyasining afzallik hamda kamchiliklari.

27. Turli firmalarning chiqindilarni qayta ishlash uskunalari texnika texnologiyasining afzallik va kamchiliklari.

28. Yo'g'on iplarni ishlab chiqarishning afzallik va kamchiliklari.

29. Shakldor ipni sanoatdagi o'rni va istiqbollari.

30. Teksturlangan iplarni sanoatdagi o'rni va istiqbollari.

31. O'zakli iplarni assortimenti, sanoatdagi o'rni va istiqbollari.

32. Maxsus iplarni sanoatdagi o'rni va qo'llanilishi, istiqbollari assortimenti.

33. Jun tolasini yigirish texnologiyalarining qiyosiy tahlili.

34. Past navli paxta tolasi va yigiruvbop tolali chiqindilar.

35. Tolalarni emulsiyalash va moylash uskunalari.

36. Ip mahsulotlarini xossalarni aniqlash va sifatini baholash

3.

V. Ta'lim natijalari/Kasbiy kompetensiyalari

Bakalavriant bilishi kerak:

- Talabalarga O'zbekistonda to'qimachilik sanoatini tutgan o'rni, to'quvchilik sohasida yaratilgan yangi texnika va texnologiyalarning asosiy yo'nalishlari haqida malumot berish. Mashina va mexanizmlarni loyihalash jarayonida ularni puxtaligini ta'minlash; mashinaning konstruksiyasini texnologik jixatdan qulaylishi *xaqida tasavvurga ega bo'lishi: (bilim)*

- tabiiy tolalarni yigirish, to'qish shuningdek to'qimachilik gazlamalari ishlab, trikotaj tolalari, noto'qima mahsulotlari, hamda shu sohada ishlatiladigan mashina va mexanizmlarning tuzilishi, ishlari to'g'risidagi masalalar bayon etiladi; ularda texnologik mashinalarni detallarini ishlash shart-sharoitlarini hisobga olgan holda samarali foydalanishni *bilishi va ulardan foydalana olishi; (ko'nikma)*

- Yigiruv, tikuv, to'quv korxonalaridagi mashina va jihozlar bilan yaqindan tanishib, ularning ish prinsiplarini o'rganib, tajribada jarayonlarini amalga oshirish *ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak; (malaka)*

4.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari - ma'ruzalar; - interfaol keys-stadilar; - seminar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); - guruxlarda ishlash; - taqdimotlar qilish; - individual loyihalar; - jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar; - virtual reallik; - gamifikatsiya; - mobil platforma; - courselab; - java script; - autoplay.
5.	VII. Kreditni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushoxada yuritish va joriy va oraliq shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni topshirish
6.	Asosiy adabiyotlar 1. S.X.Babadjanov, S.S.Xodjayev. «Korxona servisi texnika va texnologiyasi - T.: «Fan va texnologiya», 2014. -301 b. 2. Q.Olimov, R.X.Nurboev, G.K.Soatova, I.M.Raxmonov. Tikuvchilik buyumlarini ishlab chiqarish jihozlari, Darslik.-T.: "Fan", 2011 y.- 308 bet. 3. Q.J.Jumaniyozov, Q.G'.G'ofurov, S.L.Matismailov. To'qimachilik mahsulotlari texnologiyasi va jihozlari. Darslik. Darslik. -T.: G'.G'ulom, 2012. - 297

	Qo'shimcha adabiyotlar 1. Olimboyev E.Sh. To'quvchilik texnologiyasi va to'quv stanoklari. Toshkent. "O'qituvchi", 1987 y. 2. Marasulov Sh.R. Paxta va ximiyaviy tolalarni yigirish. 1 va 2 qismlar. Toshkent. 1985. 3. Q.T.Olimov, R.X Nurboyev. L.'.Uzoqova, D.X.Bafojev. Yengil sanoat jihozlarini ta'mirlash va tiklash asoslari. O'quv qo'llanma- T.: «Akademiya». 2005y.-176 b. Axborot manbalari 1. www.lex.uz; 2. www.textile.referat.ru; 3. www.altavista.com/textile.htm; 4. www.cottonginning.com/textile.htm; 5. www.textile.com. 6. www.uzts.uz
7.	Fanning o'quv dasturi Namangan to'qimachilik sanoati instituti Kengashining 2024-yil " <u>26.08</u> " " <u>__1__</u> " sonli bayonnomasi bilan maqullangan.
8.	Fan/modul uchun mas'ul: O.Mamatqulov - NamTSI, "Sanoat muhandisligi" kafedrası mudiri, dotsent
9.	Taqrizchilar: Sh.Usmonov - NamTSI, «Sanoat muhandisligi» kafedrası dotsenti, texnika fanlari nomzodi. A.Mirzaumidov - NamMTI, "Texnologik mashina va jihozlar" kafedrası dotsenti, PhD